

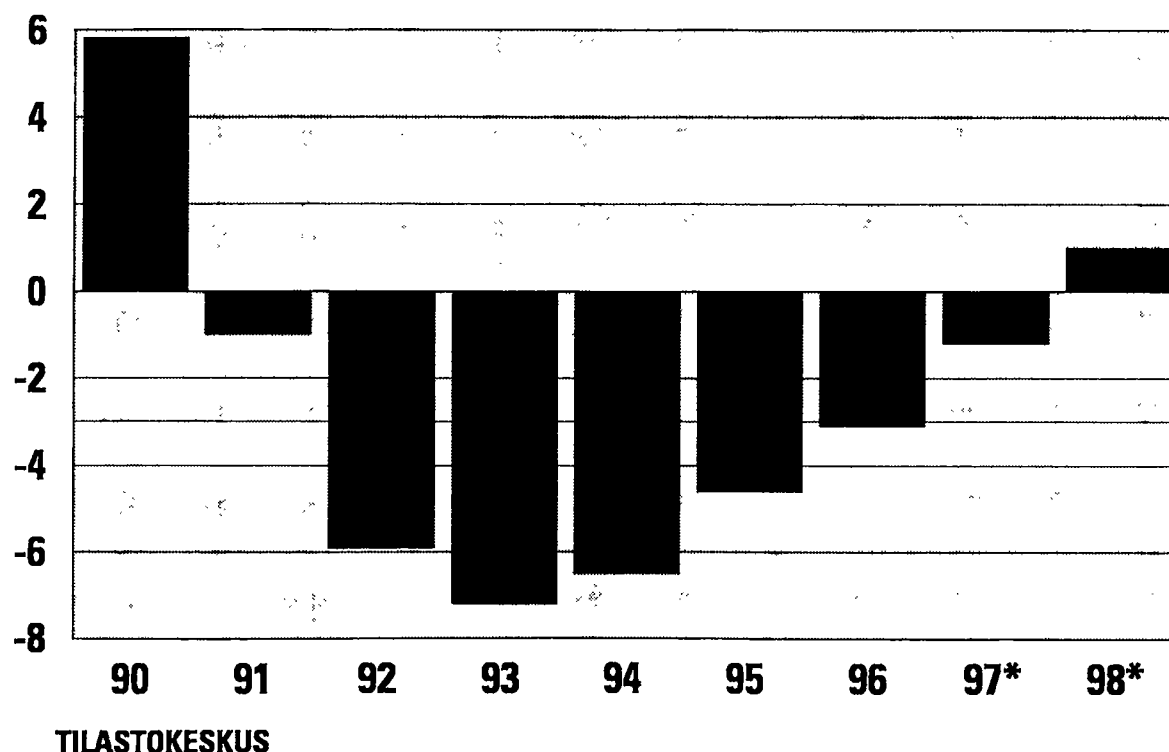
Julkisyhteisöjen alijäämä ja bruttovelka EMU-kriteerien mukaisina

Helmikuussa 1999 raportoidut tilastotiedot

Lisätietoja: Paula Koistinen-Jokiniemi, Risto Suomela

Vastaava tilastojohtaja: Markku Suur-Kujala

Julkisyhteisöjen EMU-ylijäämä (+) / alijäämä (–) 1990–98*, prosenttia BKT:sta

Tilastokeskus on koonnut EU:n komissiolle tilastotietoja, joita käytetään arvioitaessa jäsenmaiden julkisen talouden tilaa. Raportin mukaisia tietoja käytettiin ja tullaan jatkossakin käyttämään EMU-maita valittaessa. Niitä käytetään myös EU:n vakaus- ja kasvusopimuksen yhteydessä.

Tässä julkaisussa esitetään tuoreiden tilastotietojen ohella lukujen laadintaperiaatteita. Lisäksi kuvataan pääpiirteissään valtiontalouden budjettialijäämän ja kansantalouden tilinpidon mukaisen nettoluotonannon yhteydet sekä julkisyhteisöjen EMU-velan muutokseen vaikuttaneet tekijät. Vuosia 1997 ja 1998 koskevat tilastotiedot ovat ennakkollisia. Kansantalouden tilinpidon uudistuksen ja alijäämäraportoinnin suhdetta kuvataan luvussa "Raportointi".

Valtiovarainministeriö laatii raporttiin sisältyvät ennusteet kuluvasta vuodesta.

Termejä:

EMU-velka =	Julkisyhteisöjen sulautettu bruttovelka nimellisarvoisena
Sulautettu velka =	Julkisyhteisöjen sisäisiä ja välisiä velkoja ei lueta mukaan
Bruttovelka =	Rahoitussuhteet (omaisuus) eivät vaikuta velkaan
(Rahoitus)alijäämä =	nettoluotonotto = negatiivinen nettoluotonanto
Budjettialijäämä =	(tässä) valtiontalouden kassalaskelman mukainen nettorahoitustarve
Julkisyhteisöt =	valtio, kunnat ja sosiaaliturvarahastot (ks. Käsitteet ja menetelmät)
Valtiontalous =	budjettitalous ja budjetin ulkopuoliset rahastot
ESA79 =	Alijäämäraportointia vielä vuonna 1999 ohjaava EU:n tilastokäsikirja
EKT95 = ESA95 =	"Euroopan tilinpitojärjestelmä 1995", EU:n uudistettu, taloustilastojen laadintaa ohjaava käsikirja, joka alijäämäraportoinnissa otetaan käyttöön vuonna 2000

EMU-velan BKT-osuus supistunut alle 50 prosenttiin

Julkisyhteisöjen bruttovelka muille sektoreille supistui ennakkotietojen mukaan viime vuonna 9 mrd. markkaa. Markkamääräinen EMU-velka pieneni ensimmäisen kerran sitten vuoden 1989. Viime vuoden lopussa EMU-velan osuus BKT:sta oli 49,6 prosenttia. Vuotta aiemmin velkaosuus oli 5 prosenttiyksikköä korkeampi. Huipussaan velan BKT-osuus oli vuonna 1994, jolloin suhdeluku oli 59,6 prosenttia.

EMU-velka mittaa julkisyhteisöjen velkaa kansantalouden muille sektoreille ja ulkomaille. EMU-vel-

kaan ei lueta mukaan julkisen sektorin sisäisiä velkasuhteita. Erityisesti työeläkelaitokset, jotka luetaan sosiaalityövarahastoihin ja siten julkisyhteisöihin, ovat lainanneet varojaan valtiolle ja kunnille. Viime vuoden lopussa työeläkelaitosten rahoitusvaroista oli kolmasosa (111 mrd. markkaa) lainassa valtiolle ja kunnille. Ennakkotietojen mukaan luotonannosta 103 mrd. markkaa oli sijoituksia valtion joukkovelkakirjoihin. Vuoden 1998 aikana työeläkelaitokset luottivat muuta julkista sektoria 15 mrd. lisämarkalla.

Rahoitusaliijäämä kääntyi ylijäämäksi

Uudistetun kansantalouden tilinpidon mukainen julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä (nettoluotonotto) muuttui ennakkotietojen mukaan vuonna -98 ylijäämäksi ja oli 1,4 prosenttia BKT:sta. Valtio oli edelleen selvästi alijäämäinen, joskin sen rahoitusasema on jatkuvasti parantunut. Kuntasektori oli ennakkotietojen mukaan lievästi alijäämäinen. Sosiaalityövarahastoista työeläkelaitokset keräsivät 23 mrd. markan ylijäämän kun taas muille sosiaalityövarahastoille kertyi runsaat kaksi mrd. markkaa alijäämää.

Valtion osalta ennakkotietoihin liittyy tällä raportointikierroksella tavallista suurempaa epävarmuut-

ta, koska niiden pohjana on ensimmäistä kertaa käytetty valtion uudesta liikekirjanpidosta saatuja ennakkotietoja.

Komissiolle raportoitu julkisyhteisöjen EMU-ylijäämä (1,0 prosenttia BKT:sta) on kansantalouden tilinpidon ylijäämää pienempi, koska alijäämät/ylijäämät on menetelmien osalta muunneltu vanhan järjestelmän (ESA79) mukaisiksi. Vuonna 1998 korjauserät pienensivät kansantalouden tilinpidon mukaista rahoitusylijäämää yhteensä 2,9 mrd. markalla.

Taulukko 1. Rahoitusylijäämä eli kansantalouden tilinpidon mukainen nettoluotonanto, prosenttia BKT:sta

	1995	1996	1997*	1998*
Valtio	-9,4	-7,1	-4,1	-1,6
Kunnat	1,2	0,8	-0,3	-0,0
Sosiaalityövarahastot	3,8	3,3	2,8	3,1
Yhteensä tilinpidon mukaan (EKT95)	-4,4	-3,0	-1,6	1,4
Raportoitu (EMU-) nettoluotonanto	-4,6	-3,1	-1,2	1,0

* = ennakkotieto

Raportointi

Kansantalouden tilinpito uudistettu – alijäämäraportointi muuttuu vasta vuonna 2000

Suomen kansantalouden tilinpito on uudistettu EU:n tilinpitojärjestelmän, EKT95:n mukaiseksi. Uudistetut tilinpidon aikasarjat vuosilta 1990–98* on julkistettu helmikuussa 1999. EU:n komission päätöksen mukaan alijäämä- ja velkaraportoinnin tulee kuitenkin perustua vanhaan ESA79:n mukaiseen tilinpitoon vielä vuoden 1999 ajan.

Raportointimenettely

Vuoden 1992 alussa allekirjoitetun Maastrichtin sopimuksen mukaisesti EU:n jäsenmaat pyrkivät välttämään liiallisia julkisyhteisöjen alijäämiä. Sopimuksen liitteessä on määritelty viitearvot julkisyhteisöjen suunnitelluille ja todellisille budjettialijäämille ja julkiselle velalle osuutena BKT:sta, sekä näiden käsitteiden sisältö.

EU:n komissiolle kahdesti vuodessa päivitettävässä raportissa kukin jäsenmaa kuvaa valtion budjetin ali- / ylijäämä-käsitteen ja kansantalouden tilinpidon mukaisen valtion nettoluotonannon yhteyden. Lisäksi raportissa esitetään koko julkisyhteisöt-sektorin nettoluotonannon ja bruttovelan muutoksen väliset yhteydet ja velkakanta. Budjettialijäämä kuvataan kussakin maassa noudatettavan budjettikäytännön mukaisena kun taas nettoluotonannon on oltava ESA79:n mukainen ja siten periaatteessa yhtenäinen kaikissa jäsenmaissa.

EMU-kriteerinä käytettyä ja käytettävää velkakäsitettä ei ole täsmällisesti määritelty ESA79:ssä. Myös institutionaalisista olosuhteista johtuen tietosisällöt poikkeavat maittain. Alijäämäraportoinnissa syntyvät tiedot ovat kuitenkin vertailukelpoisimpia julkisen talouden tilan kuvaajia. Tähän vaikuttaa

Tähän raporttiin lasketut alijäämät perustuvat uudistetun tilinpidon julkisyhteisöjen nettoluotonantoihin, jotka on 'oikaistu' vanhan tilinpidon menetelmien mukaisiksi. Kunkin vuoden 'oikaistua' alijäämää ja julkisyhteisöjen velkaa on suhteutettu vanhan tilinpidon mukaiseen bruttokansantuotteeseen.

osaltaan se, että raportin laadintaperiaatteet, luokitukset ja muu sisältö on määritelty EU:n asetuksessa (EC 3605/93). Tilastotietojen vertailukelpoisuutta on pyritty lisäämään EU:n tilastoviraston Eurostatin päätöksillä, jotka tarkentavat velka- ja alijäämätilastointia.

Jäsenmaiden kansantalouden tilinpidon laadinnan aikataulut vaihtelevat. Siten myös elokuun ja helmikuun loppuun mennessä raportoitavat, pääosin kansallisiin tilinpitolaskelmiin perustuvat EMU-laskelmat päivitetään eri ajankohtina. Suomen tilinpitolaskelmat laaditaan ensimmäisen kerran tilastovuotta seuraavassa helmikuussa. Sen jälkeen tilastoa tarkennetaan saman vuoden heinä- ja joulukuussa. Lopulliset tiedot Suomen kansantalouden tilinpidosta valmistuvat yleensä noin 1,5 vuoden viiveellä. Yhtä tilastovuotta koskevat EMU-alijäämä- ja velkatiedot raportoidaan komissiolle siten neljä eri kertaa. Tilaston laadintaan käytettävissä oleva perustieto lisääntyy ajan myötä ja tilastot täsmentyvät, mikä on luonteenomaista kansantalouden tilinpidon laadintaprosessille. Samalla EMU-alijäämä, -velka ja BKT-tiedot ja niiden myötä myös julkisyhteisöjen EMU-kriteereiksi määritelty suhdeluvut tarkentuvat.

Käsitteet ja menetelmät

Julkisyhteisöt -sektori

ESA79:n mukaiseen julkiseen sektoriin eli julkisyhteisöihin kuuluvat valtionhallinto, osavaltiohallinto, paikallishallinto sekä sosiaaliturvarahastot. Suomessa julkisyhteisöihin luetaan valtio, kunnat ja kuntayhtymät, Ahvenanmaan maakuntahallinto sekä sosiaaliturvarahastot. Sektorikäsite on sama sekä netto-luotonantoa että velkaa tilastoitaessa.

Suomessa valtio- ja kuntasektoriin ei lueta valtion ja kuntien liikelaitoksia. Valtiosektoriin luetaan budjettitalouden ohella budjetin ulkopuoliset rahastot.

Sosiaaliturvarahastoihin luetaan Suomessa julkisen vallan säätämää sosiaaliturvaa hoitavat yksiköt. Näitä ovat perusturvaa toteuttavat yksiköt kuten Kansaneläkelaitos ja työttömyyskassat sekä lakisääteistä tai siihen rinnastettavaa vapaaehtoista työeläkevakuutusta hoitavat yhtiöt, eläkesäätiöt, eläkekassat sekä julkiset laitokset (esim. Kuntien eläkevakuutus). Työeläkelaitokset määriteltiin tilastoinnissa osaksi Suomen julkista sektoria EU:n komission tamikuussa 1997 tekemällä erityisellä päätöksellä.

Budjettialijäämä ja nettoluotonanto

Komission kanssa tehdyn sopimuksen mukaan budjettialijäämällä tarkoitetaan Suomessa valtiontalouden kassalaskelman mukaista nettorahoitustarvetta¹. Käsite kattaa sekä budjettitalouden että budjetin ulkopuoliset rahastot. Se lasketaan kaikkien valtion tulojen ja menojen erotuksena ennen lainanottoa ja kuoletuksia.

Nettorahoitustarpeesta päästään kansantalouden tilinpidon mukaiseen rahoitusyli-/alijäämään eli nettoluotonantoon/-ottoon useiden oikaisuerien kautta. Nettoluotonantoon/-ottoon eivät saa vaikuttaa kansantalouden tilinpidon rahoitustaloustoimia (saatavien ja velkojen muutoksia) edustavat erät kuten lainananto, saadut lainojen takaisinmaksut tai muut finanssisijoitukset.

Satunnaisempia oikaisueriä ovat valtion velkaan liittyvät emissio- ja kurssivoitot tai -tappiot. Sektorirajauksesta johtuen yrityssektoriin luettavien liikelaitosten tulot ja menot nettoutetaan laskelmista (tosin valtion liikelaitoksista enää vain muutama kuuluu budjettitalouteen). Valtionavut kunnille kirjataan kuntasektorin tietojen perusteella, mistä aiheutuu kirjauseroa budjetin lukuihin nähden. Eroa kassalaskelmaan aiheuttaa myös tilinpidon verojen, tukien ja korkojen kirjaaminen osittain kassaperusteesta poiketen (suoriteperusteella tai ajoituskorjattuna).

Taulukosta 2 nähdään, että vuonna -98 valtion nettorahoitustarve pieneni 12,3 mrd. markkaa, mutta tilinpidon alijäämä 14,8 mrd. markkaa.

Taulukko 2. Valtion nettoluotonannon laskeminen valtiontalouden nettorahoitustarpeesta, mrd. mk

	1997*	1998*
A. Valtiontalouden nettorahoitustarve	-13,4	-1,1
Lainananto (-)	-9,4	-10,5
Osakkeiden ja osuuksien hankinta (-)	-0,9	-1,3
Finanssisijoitukset yhteensä (-)	-10,2	-11,8
Saadut lainojen takaisinmaksut (+)	11,9	13,3
Osakkeiden myynti, muut rahoitustaloustoimet (+)	1,7	11,5
B.1. Rahoitustaloustoimet yhteensä, netto (+/-)	3,3	13,0
B.2. Muut oikaisuerät, netto (+/-)	9,1	-2,9
B. Oikaisuerät yhteensä (vähennetään)	12,5	10,1
A-B. Valtion nettoluotonanto tilinpidossa	-25,9	-11,1
+/- ESA79-korjauserät (vähennetään)	-1,2	3,0
= Raportoitu valtion nettoluotonanto	-24,7	-14,1

* = ennakkotieto

1 Tietoja nettorahoitustarpeesta julkaistaan mm. valtiovarainministeriön Kansantalouden kehitysraportti-julkaisussa sekä Tilastokeskuksen Tilastokatsauksia-sarjassa.

Julkisyhteisöjen nettoluotonanto ja velan muutos

Julkisyhteisöjen EMU-velkaan ja sen muutokseen vaikuttaa nettoluotonannon ohella moni muu tekijä. Taulukossa 3 näistä on kuvattu tärkeimmät:

Julkisyhteisöjen lainasaamiset (B.1.) vähenivät molempina vuosina. Ennakkotietojen mukaan viime vuonna sekä valtion, kuntien että työeläkelaitosten antolainojen kanta pieneni. Muiden rahoitusvarojen¹ nettolisäystä (B.3.) kasvattivat viime vuonna erityisesti työeläkelaitosten tekemät joukkovelkakirjojen

ostot. Työeläkelaitosten joukkovelkakirjojen nettohankinnasta (yhteensä 28 mrd. markkaa) yli puolet kohdistui valtion joukkovelkakirjoihin. Julkisyhteisöjen sisäinen luototus (B.4.) onkin edelleen merkittävästi lieventänyt EMU-velan kasvua.

Muita velanottoa lisääviä tai vähentäviä tekijöitä (B.6) voivat olla mm. siirtosaamisten ja -velkojen muutokset, kauppaluotot, joukkovelkakirjalainojen emissiovoitot tai -tappiot ja luottotappiot.

Taulukko 3. EMU-velan muutokseen vaikuttavat tekijät, mrd. mk

	1997*	1998*
A. Julkisyhteisöjen raportoitu nettoluotonanto	-7,6	6,7
B.1. Julkisyhteisöjen lainananto, netto (plus-merkki= lainananto on nettomääräisesti pienentynyt)	9,6	7,9
B.2. Osakkeiden hankinta	-5,5	7,5
B.3. Muiden rahoitusvarojen nettolisäys	-1,7	-28,1
B.4. Sisäisten velkojen lisäys (plus-merkki= sektorin sisäiset velat kasvaneet)	11,2	13,3
B.5. Valuuttakurssivaikutus	-10,0	1,6
B.6. Muut	-5,6	0,4
C. EMU-velan muutos (miinus-merkki kuvaa velan kasvua)	-9,6	9,3

* = ennakkotieto

Velkakanta vaateittain

EMU-velkaan luetaan julkisyhteisöjen kansantalouden muilta sektoreilta ja ulkomailta saamat velkakirjalainat, joukkovelkakirjalainat, lyhytaikaiset arvopaperit (valtion velkasitoumukset, kuntatodistukset, sijoitustodistukset, yritystodistukset), muut lyhytai-

kaiset lainat (käytetty shekkitililuotto, vekselit) sekä valtion metallirahavastuu (taulukko 4).

Eurostatin päätöksen mukaisesti EMU-velka arvotetaan nimellisarvoon. Ulkomaan valuutan määräinen velka arvotetaan alkuperäisissä nostovaluutoissa.

Taulukko 4. Suomen EMU-velka rahoitusvaateittain, miljoonaa mk

	1995	1996	1997*	1998*
Käteisraha	1 882	1 906	2 015	2 074
Lyhytaikaiset arvopaperit	31 429	31 083	28 218	15 675
Joukkovelkakirjalainat	252 035	267 004	279 502	280 507
Muut lyhytaikaiset lainat	82	21	115	115
Muut keskipitkä- ja pitkäaikaiset lainat	33 913	31 758	31 493	33 629
Velka yhteensä	319 341	331 772	341 343	332 000
Velka, prosenttia BKT:sta	58,1	57,8	54,9	49,6

* = ennakkotieto

1 Muihin rahoitusvaroihin luetaan tässä käteisraha, talletukset, sijoitukset lyhytaikaisiin arvopapereihin ja joukkovelkakirjalainoihin.

Taulukko 5. EMU-velka vuoden lopussa, prosenttia BKT:sta

	1995	1996	1997*	1998*
Alankomaat	79,2	77,1	71,4	68,6
Belgia	131,0	126,8	121,9	117,2
Espanja	65,6	70,2	68,9	67,7
Irlanti	80,9	71,4	63,4	53,3
Iso-Britannia	53,9	54,7	53,5	51,5
Italia	124,2	124,0	121,6	118,8
Itävalta	69,2	69,6	64,3	64,0
Kreikka	110,1	112,2	109,5	108,7
Luxemburg	5,9	6,6	6,7	7,1
Portugali	65,9	64,9	61,5	57,4
Ranska	52,7	55,7	58,1	58,3
Ruotsi	78,0	77,2	76,9	74,0
Saksa	58,3	60,8	61,5	61,3
Suomi	58,1	57,8	54,9	49,6
Tanska	73,1	68,4	64,1	58,8

Lähteet:

Suomi: raportti helmikuu -99 EU:n komissiolle

Muut maat: EC ECONOMIC DATA POCKET BOOK 12/1998

Taulukko 6. Julkisyhteisöjen EMU-ylijäämä (+) / alijäämä (-), prosenttia BKT:sta

	1995	1996	1997*	1998*
Alankomaat	-4,0	-2,0	-0,9	-1,4
Belgia	-3,9	-3,2	-2,0	-1,3
Espanja	-7,3	-4,7	-2,6	-2,1
Irlanti	-2,2	-0,4	0,9	2,1
Iso-Britannia	-5,5	-4,7	-2,1	-0,1
Italia	-7,7	-6,7	-2,7	-2,6
Itävalta	-5,1	-3,7	-1,9	-2,2
Kreikka	-10,6	-7,5	-4,0	-2,4
Luxemburg	1,9	2,9	3,0	2,2
Portugali	-5,7	-3,3	-2,5	-2,3
Ranska	-4,9	-4,1	-3,0	-2,9
Ruotsi	-7,0	-3,5	-0,8	0,9
Saksa	-3,3	-3,4	-2,7	-2,6
Suomi	-4,6	-3,1	-1,2	1,0
Tanska	-2,4	-0,7	0,5	1,3

Lähteet:

Suomi: raportti helmikuu -99 EU:n komissiolle

Muut maat: EC ECONOMIC DATA POCKET BOOK 12/1998

Postitus

2 lk kirje

PMM
 Sopimus
 00022/1

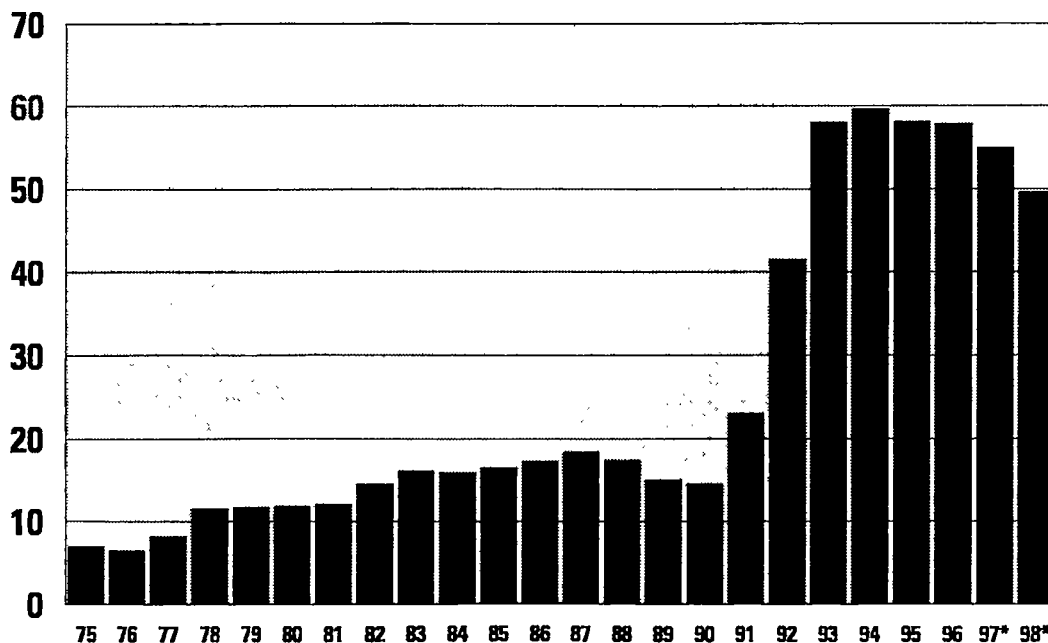
SVT Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland

Julkinen talous 1999:2
Offentlig ekonomi
Public Economy

Lisätietoja:

Paula Koistinen-Jokiniemi, (09) 1734 3362
Risto Suomela (09) 1734 3315
www.tilastokeskus.fi/tk/emu.html

Julkisyhteisöjen EMU-velka 1975–98*, prosenttia BKT:sta

TILASTOKESKUS

Myynti:
 Tilastokeskus/Myyntipalvelu
 PL 3B
 00022 TILASTOKESKUS
 puh. (09) 1734 2011
 faksi (09) 1734 2474
 Sähköposti: tilastomyynti@stat.fi

Försäljning:
 Statistikcentralen/Försäljningstjänsten
 PB 3B
 00022 STATISTIKCENTRALEN
 tfn (09) 1734 2011
 fax (09) 1734 2474
 E-post: tilastomyynti@stat.fi

Orders:
 Statistics Finland/Sales Services
 P.O. Box 3B
 FIN-00022 STATISTICS FINLAND
 Tel. +358 9 1734 2011
 Fax +358 9 1734 2474
 E-mail: tilastomyynti@stat.fi

ISSN 0784-8323
 = Julkinen talous
 ISSN 0784-6111
 Tuotenumero 9577
 EO